

Abimaterjal lapsevanemale

ARVUTIMÄNGUD

Mida peab teadma arvutimängudest?

MTÜ Noor Ise-Loom

Kujundus: Erkki Viljarand

Illustratsioon: Badblock

Kaasrahastatud Euroopa Liidu poolt.

Tärgalt internetis

Tiigrihüppe Sihtasutus

Projekt on kaasrahastatud Euroopa Liidu programmi Safer Internet
(<http://ec.europa.eu/saferinternet>) raames.

Kui laps mängib arvutiga

Arvutiga mängimine on lapsele mäng nagu iga teinegi. Mängides saab ennast välja elada, panna proovile, sõpradega suhelda ja omavahel mõõtu võtta. Arvutimäng on samamoodi arendav nagu lauamäng või õues peituse mängimine — laps õpib uusi olukordi hindama ja lahendusi otsima.

Probleemid tekivad siis, kui arvutimäng muutub lapsele esmatähtsaks ning selle kõrval ununevad nii koolitöö, sõbrad kui teised hovid. Sõltuvusprobleemiga laps on närviline, kergesti ärrituv või endassetõmbunud. Mängu mängimiseks või lisaboonuste saamiseks võib käiku minna päris raha, milleks võib kuluda kogu taskuraha ja enamgi veel.

Mis kasu on arvutimängudest?

- **Laps õpib lahendama erinevaid situatsioone ja probleeme**
- **Areneb loogiline, põhjus-tagajärg seostel põhinev mõtlemine**
- **Täieneb arvuti kasutamise oskus**
- **Areneb ruumiline mõtlemine ja orienteerumisoskus**

Ohud

- **Arvutimängud võivad põhjustada sõltuvust; poistel rohkem, tüdrukutel vähem**
- **Edu või ebaedu arvutimängus kandub üle lapse meeleoludesse ja suhtlemisse**
- **Lisaboonuste saamiseks või mängu mängimiseks kulutab laps päris raha**
- **Vähese liikumise tõttu jääb lapse kehaline areng tahaplaanile**

Nii juhtus

Mati oli tavaline 13-aastane poiss. Õppis ilma pingutamata neljadele ja viitele. Õhtuti meeldis talle sõpradega jalkat taguda ning vahel jäi ta kauaks välja. Vanemad olid poisi hulkumise pärast mures ja soetasid talle arvuti ja internetiühenduse, et poiss rohkem kodus püsiks. Arvuti pandi poisi tuppa.

Alguses läks hästi. Mati oli õhtuti rohkem kodus ja pusus arvuti taga. Ajapikku muutusid arvutis istumised aga üha pikemaks. Isa pidi Matit sageli magama kamandama, jalgpall jäi unarusse ning Mati oli vahel väga tujukas ja kinnine. Ka koolis läks halvemini. Ühel päeval kohtas ema Mati vanu sõpru, kes ütlesid, et Mati on hull arvutimängur.

Lahendus

Alguses mängib laps palju arvutiga pelgalt seepärast, et tal on igav ning arvutimäng on lihtsaim moodus midagi põnevamat teha. Sellisel juhul saate liigset mängimist lihtsate reeglite, lapsega rääkimise ja alternatiivse tegevusega koomale tõmmata. Kaugemale arenenud sõltuvuse korral tuleks läheneda järk-järgult, sest karm keelamine võib viia vaid ühe sõltuvuse teise vastu vahetamiseni. Arvutimängude asemel hasartmängud, alkohol ja suitsetamine poleks just hea vahetus. Kindlasti tuleb võtta lapse tarbeks aega, ta ära kuulata ja koos midagi vahvat teha. Vajadusel pöördu spetsialistide poole.

- **Organiseeri keskkonnavahetus, näiteks suvine lastelaager**
- **Kehtesta selged reeglid, kaua tohib arvutis olla**
- **Kui reeglite järgimist pole võimalik teistmoodi tagada, paiguta arvuti üldkasutatavasse tuppa**
- **Vajadusel lisa tehnilised piirangud võrgukasutusele, näiteks automaatne, kellaajaline Interneti katkestus**
- **Võimalda lapsele huvitavaid, alternatiivseid tegevusi**
- **Seo arvutiga mängimise luba muude kohustuste, näiteks koolitööde ära tegemisega**
- **Vajadusel pöördu abi saamiseks spetsialistide poole**

Kuhu pöörduda?

Helista lasteabi nõuandetelefonile **116 111** või kirjuta **info@lasteabi.ee**
Tutvu materjalidega aadressil **www.targaltinternetis.ee**
Loe hasartmängusõltuvuse veebilehte **www.15410.ee** või helista **15410**

Arvutimängud ja raha

Arvutimängud võivad lapsele õpetada raha mõistet ja selle väärtust. Mänguraha kogumine võib olla pikaajaline tegevus, mis toob noorele arusaama pärisraha toimimisest. On aga oht, et kiiremini mängus edasi liikumiseks või uute ja huvitavamate mängude muretsemiseks hakkab laps otsima igat võimalust, kust leida raha, mida mängudele kulutada.

Arvutimänge on nii tasulisi kui tasuta. Mõne eest tuleb maksta vaid poest ostes, teiste eest küsitakse raha hiljem kas igakuiste maksete (*subscription*) või lisaboonuste saamiseks. Populaarse, kuutasupõhise rollimängu World of Warcraft eest maksavad maailmas üle 12 miljoni lapse, nooruki ja täiskasvanu kokku üle 100 miljoni euro iga kuu. Lisaboonuste eest raha küsimisel on eriti osavad Facebooki mängud. Osade mängude eest saab tasuta SMS sõnumiga.

NB! Mänguhoos lapsel hägustuvad piirid lubatu ja keelatu vahel, seadke karmid reeglid raha kasutamiseks!

PEGI aitab leida sobiva mängu

Arvutimängude ostmise teeb lihtsamaks PEGI märgisüsteem, mis loodi abiks lastevanematele, kes tahavad teada, mis sisuga ja millisele vanusegrupile mäng on loodud. Lisaks soovitavale vanusele saab nende märkide abil kiirelt teada, kas mäng sisaldab halba keelekasutust, viiteid uimastitele, seksile jms.

Loe lähemalt
<http://www.pegi.info>

Lasteabi.ee
☎ 116 111